

Słuchanie i czytanie opowiadań

Beniko Mason
Shitennoji University Junior College, Emerita

Stephen Krashen
University of Southern California, Emeritus

Naszym celem w nauczaniu języków jest umożliwienie „autonomicznego” przyswajania drugiego języka, czyli doprowadzenie uczniów do momentu, w którym nie będą już nas potrzebować i będą mogli się rozwijać się dalej samodzielnie. Innymi słowy, naszym celem nie jest by uczniowie perfekcyjnie posługiwali się językiem w szkole, ale by zapewnić, że osiągną oni wysoki poziom kompetencji językowej po jej opuszczeniu. Najpierw omówimy, co wiemy na temat przyswajania języka, a następnie przedstawimy program, który daje szansę na realizację naszych celów. Zaczynamy od krótkiego przeglądu tego, co obecnie wiemy o przyswajaniu języka.

Jak postępuje przyswajanie języka

Badania z ostatnich czterech dekad wykazały, że: 1) przyswajamy język, gdy rozumiemy to, co słyszymy i czytamy, czyli, kiedy otrzymujemy „zrozumiałą treść” (*comprehensible input*); 2) uczniowie potrzebują ogromnej ilości bogatych i atrakcyjnych (bardzo interesujących) zrozumiałych treści językowych by poczynić postępy w przyswajaniu języka; 3) uczniowie uczący się drugiego języka przechodzą przez podobne etapy jak uczniowie uczący się pierwszego języka; 4) przyswajanie języka i nauka o języku to nie to samo; 5) świadomie wyuczone reguły języka nie są pomocne w rzeczywistej komunikacji; pomocne są tylko podczas pisemnego testu z gramatyki lub słownictwa, a czasem w redagowaniu własnego tekstu; oraz 6) podczas lekcji języka, uczniowie nie powinni być asekuracyjni, pełni obaw ani czuć się zagrożeni (niesłuszną oceną).

Metody oparte na rozumieniu

Nasz program nauki języków obcych korzysta z metodologii opartej na obecnej teorii przyswajania języka: stosowane metody oparte są na rozumieniu, czyli kładą nacisk na dostarczaniu uczniom bogatej i interesującej zrozumiałej treści, tj. informacji, które są tak ciekawe, że uczniowie nawet „nie pamiętają”, że słuchają lub czytają w innym języku. Kolejne badania potwierdziły, że uczniowie stosujący te metody przyswajają język w o wiele większym stopniu niż uczniowie na tradycyjnych zajęciach i sprawia im to o wiele więcej przyjemności. Istnieją różne sposoby prowadzenia zajęć przy użyciu zrozumiałych treści. Dwa z nich omawiamy poniżej: słuchanie opowiadań i czytanie opowiadań.

Słuchanie opowiadań

Zaczynamy od słuchania opowiadań

Nasz program zaczyna się od słuchania opowiadań. Podczas zajęć polegających na słuchaniu opowiadań, nauczyciel przedstawia zazwyczaj opowiadanie, zwykle tradycyjną baśń, która przetrwała próbę czasu. Nauczyciel opowiada, używając języka, który sądzi, że uczniowie już znają. Pojawia się, jednak, niektóre słowa lub fragmenty opowiadań, których uczniowie nie rozumieją w pełni. Nauczyciel czyni opowiadanie zrozumiałym korzystając z różnego rodzaju pomocy, m. in. rysunków, słów pisanych na tablicy, sporadycznego użycia pierwszego języka uczniów i wykorzystania wiedzy uczniów o świecie. Korzystanie z tego rodzaju pomocy zapewnia, że uczniowie z łatwością rozumieją treść opowiadania. Ponownie, przyswajanie języka jest możliwe tylko wtedy, gdy uczniowie rozumieją, co słyszą lub czytają.

Znacząco niższe koszty

Słuchanie opowiadań nie kosztuje uczniów nic w wymiarze finansowym. Nie ma podręczników lub kart pracy, jakie należy zakupić na zajęcia polegające na słuchaniu opowiadań. Z internetu pobiera się opowiadania nie ograniczone prawami autorskimi, a książki wypożyczają z biblioteki szkolnej. Jeśli nie ma biblioteki, z której uczniowie mogliby wypożyczać książki, nauczyciel może poszukać odpowiednich opowiadań nie ograniczonych prawami autorskimi w internecie i zebrać je dla biblioteki klasowej.

Co jeszcze robi się na zajęciach?

Słuchanie opowiadań to główny element programu na początkowych etapach i pozostaje ważną częścią programu, nawet jeśli uczniowie są bardziej zaawansowani. Okazjonalne gry, piosenki, i inne zadania mogą urozmaicić zajęcia, ale czas zajęć nie powinien być wypełniony tylko piosenkami i grami. Te piosenki, gry i zadania często używane w klasach językowych nie zawierają bogatej treści potrzebnej do optymalnego przyswojenia języka.

Ocena

W zależności od wieku, uczniowie zostaną poproszeni o napisanie krótkiego streszczenia opowiadania jakie usłyszeli, rysując obrazki lub pisząc w swoim ojczystym języku. Próbki tych streszczeń służą jako informacje zwrotne dla nauczycieli na temat ich wyników w nauczaniu. Informacja oparta na pisaniu streszczeń może być również użyta jako ocena formatywna uczniów i jako raport z ich postępów. Odkryliśmy, że wraz z poprawą znajomości języka angielskiego, studenci stopniowo zaczynają pisać streszczenia opowiadań w języku docelowym.

Czytanie opowiadań

Słuchanie opowiadań prowadzi do czytania. Słuchanie opowiadań to „łącznik” do czytania dla przyjemności z własnego wyboru, dający umiejętność, która pomaga uczynić przynajmniej część autentycznej lektury zrozumiałą. Czytanie opowiadań wprowadza się

stopniowo i delikatnie, używając wysoce interesujących tekstów, aby czytanie było dla uczniów zrozumiałe i przyjemne. Naszym celem jest wyrobienie nawyku czytania dla przyjemności, co zapewni stały postęp w przyswajaniu języka po zakończeniu programu szkolnego, gdy nasi uczniowie staną się samodzielni.

Czytanie z własnego wyboru ze wskazówkami (GSSR)

Wyczuwamy potrzebę pośredniego etapu między słuchaniem opowiadań a czytaniem „autentycznych” książek. Nazywamy go GSSR (Guided Self-Selected Reading - czytanie z własnego wyboru ze wskazówkami). „Wskazówki” pochodzą od nauczyciela, w formie pomocy uczniom w wyborze możliwych materiałów do czytania, w zależności od trudności tekstu i zainteresowań czytelników.

W przypadku GSSR, uczniowie proszeni są o wypełnienie krótkiego raportu, zawierającego opis tego, czego dotyczyła książka, którą przeczytali, ich wrażeń z książki, a także jej trudności. Te informacje przydatne są nauczycielom, by mogli polecić uczniom książki, które są dla nich odpowiednie.

W ciągu jednego do dwóch semestrów niektórzy uczniowie są w stanie osiągnąć „poziom autentyczny”, tj. są gotowi do czytania książek napisanych przez i dla native speakerów, w zależności od swojej indywidualnej sytuacji. Nie wszyscy uczniowie są w stanie osiągnąć ten etap tak szybko. Niektórzy zostają z GSSR nawet przez trzy lata. To duża różnica w stosunku do tradycyjnego kursu, w którym uczniowie niemal natychmiast przechodzą do czytania na trudniejszym poziomie.

Celem GSSR jest doprowadzenie uczniów do punktu, w którym samemu będą mogli dokonać wyboru jeśli chodzi o czytanie. Po osiągnięciu tego poziomu nasza praca jest zakończona, a uczniowie będą kontynuować swe postępy samodzielnie, znajdując przyjemność w czytaniu dobrych książek.

Dowód

Wyniki badań wykazały, że obfite zapewnienie optymalnych (bogatych, atrakcyjnych i zrozumiałych) treści na zajęciach wolnych od niepokoju jest skuteczne nie tylko w rozwoju umiejętności językowych, ale jest również wysoce efektywne: uczniowie przyswajają więcej w ciągu jednostki czasu (np. na godziny lekcyjnej) niż w przypadku metod tradycyjnych. Pozytywne efekty słuchania opowiadań, jako metody poszerzania słownictwa, zostały wielokrotnie potwierdzone. Podobnie, wiele kolejnych badań potwierdziło wyższość czytania dla przyjemności w rozwijaniu kompetencji w zakresie czytania, pisania, słownictwa, gramatyki, a także w wynikach standaryzowanych testów.

Łatwa konfiguracja

„Zapewnienie bogatej oferty bardzo interesujących opowiadań jest znacznie bardziej wykonalną polityką doskonalenia nauki języka angielskiego niż jakiegokolwiek natchnione wypowiedzi o pilnej potrzebie podniesienia kwalifikacji nauczycieli”. (Francis Mangubhai i Warwick Elley (1982) Rola czytania w promowaniu ESL, nauki języków i komunikacji, 1(2): 151-161). Wprowadzenie Stworzenie „biblioteki” angielskiej to jednorazowa czynność i sprawia ona znacznie mniej kłopotów niż zakup wielu komputerów, które będą potrzebowały nowego oprogramowania jako materiału dydaktycznego, konserwacji i wymiany.

Komentarz na temat nauczania zdalnego

Czy możemy dokonać tego wszystkiego w odosobnieniu, tak jak w podczas epidemii koronawirusa? Tak. Nie potrzebujemy ogromnej ilości interakcji, aby przyswoić język: potrzebujemy ogromnej ilości treści, co jest łatwo uzyskać dzięki technologii. Nie potrzebujemy też wielu elementów tradycyjnych metod nauczania, w tym korekcji błędów, pytań na rozumienie, nauki słownictwa czy ćwiczeń z mówienia i pisania. Poniższe linki prowadzą do bezpłatnych informacji na temat badań wspierających pomysły zawarte w tej publikacji:

- <http://web.ntpu.edu.tw/~lwen/publications.html> (Sy-Ying Lee)
- <http://backseatlinguist.com/blog/> (Jeff McQuillan)
- https://c021.wzu.edu.tw/ezcatfiles/c021/img/img/1460/89013_1.pdf (Ken Smith)
- www.sdkrashen.com (Stephen Krashen)
- <http://beniko-mason.net> (Beniko Mason)

Translated by Wojciech Rychlewicz